

УДК 372.881.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/47-3-35>**Людмила МИХАЙЛОВА,***orcid.org/0000-0003-3525-7400**старший викладач кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
(Харків, Україна) mykhajlovalz@ukr.net*

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Стаття присвячена необхідності підвищення мотивації під час вивчення англійської мови у студентів немовних спеціальностей. Визначається загальна тенденція, з якою стикаються викладачі англійської мови, а саме зниження зацікавленості у вивченні мови та, як наслідок, зниження успішності. Зазначається повсюдне зниження рівня мотивації у студентів. Незважаючи на те, що питання підвищення мотивації висвітлюється досить часто, проте проблема підвищення мотивації під час вивчення англійської мови у студентів немовних спеціальностей все ще потребує додаткової уваги та доробок. Потрібні розробки ефективних способів вирішення цієї проблеми в умовах обмеженого навчального часу, що відводиться на вивчення англійської мови на немовних спеціальностях. У статті надано визначення поняття «мотивація» та розкриваються основні причини її втрати студентами. Проаналізувавши ці причини, автор стверджує, що одним з головних завдань викладача англійської мови є створення на своїх заняттях таких умов, які призвели би до зацікавленості та бажання вивчати мову, до розкриття власних пізнавальних навичок студентів. У статті наводяться шляхи підвищення мотивації, зокрема створення сприятливої доброзичливої атмосфери на уроці, використання навчальних онлайн-ресурсів та серверів, активізація студентів до роботи у різних навчальних заходах, підвищення ролі самостійної роботи, робота з автентичними англійськими матеріалами, застосування інформаційно-комунікаційних технологій, ігрова діяльність. Автор говорить про доцільність часткової відмови від традиційних форм та методів навчання, оскільки вони досить важко сприймаються сучасними студентами. Висловлюється думка з приводу того, що завдяки сучасним педагогічним технологіям викладач може вибрати такі методи навчання, які допомогли б кожному студенту проявити свою активність, розкрити свої здібності. Як наслідок цього автор передбачає підвищення зацікавленості студента у предметі, що вивчається, і взагалі підвищення мотивації для його вивчення.

Ключові слова: англійська мова, студенти немовних спеціальностей, мотивація, методи навчання, комунікативна методика.

Lyudmyla MYKHAILOVA,*orcid.org/0000-0003-3525-7400**Senior Lecturer at the Department of the Pedagogy, Foreign Philology and Translation
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics
(Kharkiv, Ukraine) mykhajlovalz@ukr.net*

INCREASING MOTIVATION IN LEARNING ENGLISH FOR NON-LINGUISTIC STUDENTS

The article is devoted to the topic of the need to increase motivation in the study of English among students of non-linguistic specialties. The general trend is that English language teachers admit a decrease in interest in learning the language and, as a result, a decrease in academic performance. There is a widespread decrease in the level of motivation among students. Despite the fact that the issue of increasing motivation is covered quite often, however, the problem of increasing motivation in learning English among students of non-linguistic specialties still requires additional attention and development. It is required to develop effective ways to solve this problem in the conditions of limited study time allotted for learning English in non-linguistic specialties. The article defines the concept of motivation and reveals the main reasons for its loss by the students. After analyzing these reasons, the author argues that one of the main tasks of an English teacher is to create the conditions in his classes that lead to interest and desire to learn the language. The article provides ways to increase motivation, in particular, the creation of a favorable friendly atmosphere in the classroom, the use of online learning resources and servers, the activation of students to participate in various educational activities, increasing the role of independent work, working with authentic English materials, the use of information and communication technologies, gaming activity. The author talks about the expediency of a partial rejection of traditional forms and methods of teaching, since they are rather hard to perceive by modern students. The opinion is expressed that due to modern pedagogical technologies, the teacher can choose such teaching methods that would help each student to show their activity, reveal their abilities. As a consequence of this, the author assumes an increase in the student's interest in the subject being studied and, in general, an increase in motivation for studying it.

Key words: English language, students of non-language specialties, motivation, teaching methods, communicative methods.

Постановка проблеми. Однією з основних цілей навчання англійської мови студентів немовних спеціальностей є розвиток комунікативних навичок, щоб дати можливість брати участь у міжкультурній комунікації з носіями мови, оскільки у сучасному світі знання іноземних мов – необхідність для кожної освіченої людини. Знання англійської мови сприяє відкриттю нових можливостей її практичного застосування, успішному працевлаштуванню та самоосвіті. Основна вимога до молодих спеціалістів на міжнародному ринку праці – достатній рівень володіння іноземною (переважно англійською) мовою. Ці ж вимоги є актуальними і для випускників, які вивчали англійську мову не як основну спеціальність. Проте практично всі викладачі англійської мови відзначають у студентів немовних спеціальностей зниження зацікавленості у вивченні мови та, як наслідок, зниження успішності. Зазначається повсюдне зниження рівня мотивації у студентів.

Стає очевидним, що застосовувати традиційні методики під час навчання англійської не досить ефективно. Необхідно впроваджувати нові форми та методи, які, з одного боку, давали б гарний результат, з іншого – підвищували інтерес та мотивацію студентів. Погодимось із твердженням Є. Буслеєвої, яка вважає, що з огляду на сучасні вимоги щодо підготовки фахівців у вищих навчальних закладах необхідно постійно підвищувати ефективність навчання іноземної мови за рахунок удосконалення методики викладання іноземних мов. Автор вказує на необхідність підвищення ефективності навчання, позаяк часто результати витраченої праці та часу не приносять задоволення: учні не можуть користуватися іноземною мовою в комунікативних цілях, тому що не володіють нею належним чином, далеко не всі опановують матеріал, що вивчається, у повній відповідності до вимог програми. Якість підготовки з іноземної мови та ступінь володіння нею перебуває у прямій залежності від умов навчання (Буслеєва, 2015).

Однак слід зазначити, що якими б досконалими не були методики, вони не є ефективними без мотивації, оскільки саме мотивація у вивченні англійської мови викликає цілеспрямовану активність, визначає вибір інструментів та прийомів, їх порядок досягнення певної мети.

Аналіз досліджень. Ознайомившись з різними роботами, присвяченими необхідності підвищення мотивації у студентів, а також з пропонованими формами та методами підвищення мотивації (А. Маслоу, Є. Буслеєва, А. Котова, Н. Коваленко, Н. Боброва, І. Ляшенко, В. Асєєв та інші), можемо

зробити висновок, що тема актуальна і широко висвітлюється в методичних виданнях як у нашій країні, так і за кордоном. Проте проблема підвищення мотивації під час вивчення англійської мови у студентів немовних спеціальностей все ще потребує додаткової уваги та доробок. Потрібні розробки ефективних способів вирішення цієї проблеми в умовах обмеженого навчального часу, що відводиться на вивчення англійської мови на немовних спеціальностях.

Мета статті – визначити основні способи підвищення мотивації до вивчення англійської мови у студентів немовних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж говорити про шляхи підвищення мотивації, необхідно визначити, що таке мотивація. Відомо, що мотивація – це внутрішня, психологічна характеристика особистості, яка знаходить вираження у зовнішніх проявах людини до навколишнього світу, спонукає до різних видів діяльності, задає поточну спрямованість. А навчально-пізнавальна мотивація учнів – процес, який запускає, скеровує та підтримує зусилля, спрямовані на виконання навчальної діяльності, особливий підхід до навчання, реалізований у бажанні добре вчитися. В. Асєєв вважає, що мотивація – система спонукань: мотиви, потреби, інтереси, прагнення, цілі, потяги, мотиваційні установки або диспозиції, ідеали (Асєєв, 1976). А. Маслоу розглядає мотивацію як «вивчення первинних цілей чи бажань або потреб людини» (Маслоу, 2007), що також є справедливим. Досвід роботи зі студентами показує, що зниження мотивації до вивчення мови походить від семестру до семестру. Приступаючи до вивчення англійської мови, студенти немовних спеціальностей виявляють сильну мотивацію до предмета, що вивчається, але далі інтерес значно слабшає. Внаслідок спостереження за навчальною діяльністю студентів нами були виявлені такі причини послаблення мотивації:

- 1) незадовільний рівень англійської мови, отриманий внаслідок шкільного навчання;
- 2) відсутність уявлення про використання англійської мови у подальшому житті;
- 3) проблеми, пов'язані зі сприйняттям та запам'ятовуванням великих обсягів навчального матеріалу;
- 4) інертне ставлення до освітнього процесу.

Проаналізувавши ці причини, можемо стверджувати, що одним з головних завдань викладача англійської мови є створення на своїх заняттях таких умов, які призвели би до зацікавленості та бажання вивчати мову, до розкриття власних пізнавальних навичок студентів.

Очевидно, що проблема мотивації до вивчення англійської мови студентами немовних спеціальностей стоїть досить гостро. Тому проблема мотивації до навчання є основною на всіх етапах вивчення іноземних мов. Є багато способів спонукати студентів до вивчення іноземної мови. На наш погляд, викладач повинен використовувати весь набір мотиваційних засобів для досягнення головної мети – розвинути необхідні мовні компетенції у студентів, які вивчають англійську. З урахуванням досить обмеженої кількості навчальних годин, які відводяться на вивчення англійської мови на немовних спеціальностях, до таких засобів відносимо:

1. Створення сприятливої доброзичливої атмосфери на уроці, оскільки тільки в такій атмосфері можна виробити у студентів бажання вчитися та досягати успіху.

2. Максимальне використання навчальних онлайн-ресурсів (Alison, FutureLearn, Open Learning, Coursera та інші). Подібні навчальні ресурси дають можливість спілкування з носіями мови та прослуховування занять, що проводяться викладачами англійських та американських університетів.

3. Використання онлайн-сервісів для підвищення інтересу до англійської мови, за допомогою яких можна урізноманітнити традиційні завдання з вивчення та закріплення навчального матеріалу. До ефективних сайтів можемо віднести Quizlet, Quizizz, Duolingo, Word wallnet, Kahoot та інші. Завдяки широким можливостям цих онлайн-сервісів викладач може підібрати або створити найбільш оптимальні завдання для студентів тих чи інших спеціальностей, показати зв'язок англійської мови та основних дисциплін, реалізуючи таким чином принцип міждисциплінарного навчання.

4. Активізація студентів до роботи у навчальних та науково-пізнавальних блогах, мережних конкурсах, проєктах сприяє розвитку пізнавального інтересу, творчих здібностей, орієнтації в англомовному чи англомовленнєвому інформаційному просторі. Зустрічі з носіями мови, які завдяки активному розвитку онлайн-навчання можна організувати дистанційно. Такі зустрічі є важливим стимулом, який підвищує інтерес студентів до вивчення англійської мови. Дається можливість попрактикуватися в розмовній мові та аудіюванні з носіями мови та оцінити свій рівень володіння англійською. У ході таких бесід та дискусій студенти не лише набувають досвіду спілкування з носіями мови, а й долають психологічний бар'єр, що виникає у разі спілкування з іноземцями, який теж суттєво перешкоджає активному використанню англійської мови.

5. Робота з автентичними англійськими матеріалами. Оскільки навчання англійської мови має важливе завдання, а саме формування адекватних комунікативних та соціокультурних навичок, тому сучасні навчальні матеріали повинні включати автентичні англомовні матеріали, які дозволяють втілити зміст навчальних матеріалів у реальних ситуаціях. Як автентичний матеріал, що призначений для розвитку комунікативних навичок, можна використовувати оголошення, рекламні тексти, телевізійні програми, рецепти, інтерв'ю, науково-популярні та художні тексти. Використання автентичних матеріалів підвищує інтерес до вивчення англійської мови, допомагає активувати всі види мовної діяльності, знайомить з культурою країни, мова якої вивчається.

6. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Однією з ключових компетенцій сучасного вчителя є вміння застосовувати на уроках інформаційні та комунікаційні технології, які не лише дають учням можливість іти в ногу з часом, а й роблять процес навчання цікавішим. Ця технологія робить навчання проблемним, творчим, забезпечує позитивну мотивацію навчання, диференціацію навчання, удосконалення контролю за знаннями, формування навичок дослідницької діяльності студентів.

7. Самостійна робота. Цей вид навчальної діяльності передбачається робочою програмою дисципліни. Проте не всі викладачі ефективно використовують самостійну роботу для підвищення мотивації у студентів. Самостійна робота допомагає подолати труднощі у навчанні та самоствердженні, оскільки дозволяє розкрити свої навички та здібності, розвивати творчу та пізнавальну діяльність, демонструвати ті навички, які часто залишаються незатребуваними на аудиторних заняттях. Як зазначає А. Котова, зміст завдань для самостійної роботи має бути пов'язаний із життєвими потребами молодих людей, їхніми інтересами, спрямовувати їх на ознайомлення з професійно орієнтованою лексикою, яку надалі вони зможуть використовувати під час роботи за фахом (Котова, 2012).

8. Ігрова діяльність. Комунікативна методика передбачає створення умов на заняттях з англійської мови, які були б максимально наближені до реального спілкування. Такі умови можна створити за допомогою навчально-мовних ситуацій, які стимулюють спілкування, мотивують висловлювання студентів, активують лінгвістичний матеріал, що вивчається. Вважаємо одним із оптимальних способів створення ігрових ситуацій мовні ігри. Під час гри студенти постійно говорять, уважно слухають решту учасників процесу,

багаторазово повторюють вивчені мовні звороти та слова. Таким чином підвищується зацікавленість та впевненість у власних силах. Тому вважаємо, що ігрові методики ефективні на будь-якому рівні знань та етапів навчання англійської мови.

Безперечно, є ще безліч способів підвищити навчальну мотивацію до вивчення англійської мови у студентів немовних спеціальностей. Під час підготовки плану заняття викладачеві необхідно продумувати методи та форми роботи. За нашими спостереженнями сучасні студенти важко сприймають класичні методики ведення занять. Вважаємо, що необхідно намагатися відмовлятися від таких форм та методів навчальної роботи, як монолог викладача, фронтально-індивідуальне опитування, інформаційна бесіда, або максимально урізноманітнити їх видами робіт, запропонованими вище. Завдяки сучасним педагогічним технологіям викладач може вибрати такі методи навчання, які допомогли б кожному студенту проявити свою активність, розкрити свої здібності. У такому разі, безумовно, можна говорити про підвищення зацікавленості студента

у предметі, що вивчається, і, як наслідок, до підвищення мотивації для його вивчення.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що проблема мотивації є досить поширеною у всіх навчальних закладах, і цю проблему можна і потрібно долати безпосередньо самим педагогам. Але лише особистісно орієнтований підхід, знання своїх студентів, а також копітка праця зможуть змінити ситуацію. Навчання ефективніше діє, коли воно мотивоване, коли діяльність студентів збігається за спрямованістю та внутрішніми мотивами. В результаті успішною стає і професійна підготовка випускника вишу (Коваленко, Боброва, Ганчо, 2020). Створивши на своїх заняттях доброзичливу робочу атмосферу, застосовуючи сучасні методики, спрямовані на розвиток комунікативних компетентностей, використовуючи онлайн-платформи як додаткову навчальну діяльність, вміло організуючи самостійну роботу студентів, викладач зможе досягти значних успішних результатів у своїх студентів і, як наслідок, їхньої високої мотивації до вивчення англійської.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ариян М. А., Оберемко О.Г. Методика преподавания иностранных языков : учебное пособие. Нижний Новгород : НГЛУ им. Добролюбова, 2001. 97 с.
2. Асеев В. Г. Мотивация поведения и формирование личности : монография. Москва : Мысль, 1976. 158 с. URL:<https://world-psychology.ru/aseev-v-g-motivaciya-povedeniya-i-formirovaniya-lichnosti/+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 23.12.2021).
3. Асеев В. Г. Мотивационные резервы человека. *Психологический журнал*. 1987. № 5. С. 3–12.
4. Буслеева Е. Е. Использование мотивационных стратегий при обучении иностранному языку в неязыковом вузе. *Научные проблемы морского транспорта*. 2015. URL: <https://nsportal.ru/shkola/inostrannye-yazyki/angliiskiy-yazyk/library/2016/10/17/putipovysheniyaeffektivnosti+&cd=9&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 11.01.2022).
5. Еренчинова Е. Б. Использование сети Интернет при обучении иностранному языку. *Инновационные педагогические технологии : материалы Междунар. науч. конф., октябрь 2014 г. Казань : Бук, 2014. С. 325–327.*
6. Коваленко Н. П., Боброва Н. О, Ганчо О. В. Підвищення якості вищої медичної освіти. *Медична освіта*. 2020. URL: https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/med_osvita/article/download/11440/10845/4125+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=ua (дата звернення: 11.01.2022).
7. Готова А. В. Деякі умови організації самостійної роботи студентів з англійської мови у вищих навчальних закладах. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2012. № 24. С. 361–365.
8. Ляшенко І. В. Формування професійної мотивації студентів до успішної фахової діяльності. *Народна освіта*. 2013. URL: (дата звернення: 4.01.2022).
9. Маслоу А. Мотивация и личность : монография. Санкт-Петербург : СПбГУ, 2007. 352 с.

REFERENCES

1. Ariyan M. A., Oberemko O. G. *Metodika prepodavaniya inostrannykh yazykov: uch. posob. [Methods of teaching foreign languages: textbook]*. N. Novgorod, 2001. 97 p. [in Russian].
2. Aseev V. G. *Metodika prepodavaniya inostrannykh yazykov [Motivation of behavior and personality formation]*. Moscow. 1976. 158 p. Retrieved from: <https://world-psychology.ru/aseev-v-g-motivaciya-povedeniya-i-formirovaniya-lichnosti/+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> [in Russian].
3. Aseev V. G. *Motivatsionnye rezervy cheloveka [Human motivational reserves]*. *Psikhologicheskii zhurnal*, 1987, No. 5, pp. 3–12 [in Russian].
4. Busleeva E. E. *Ispol'zovanie motivatsionnykh strategii pri obuchenii inostrannomu yazyku v neyazykovom vuze [The use of motivational strategies in teaching a foreign language in a non-linguistic university]*. *Nauchnye problemy morskogo transporta*, 2015. Retrieved from: <https://nsportal.ru/shkola/inostrannye-yazyki/angliiskiy-yazyk/library/2016/10/17/putipovysheniyaeffektivnosti+&cd=9&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> [in Russian].
5. Erenchinova E.B. *Ispol'zovanie seti Internet pri obuchenii inostrannomu yazyku [Using the Internet when teaching a foreign language]*. *Innovatsionnye pedagogicheskie tekhnologii*, Kazan, 2014, p. 325–327 [in Russian].

6. Kovalenko N. P., Bobrova N. O., Gancho O. V. *Pidvishchennya yakosti vishchoyi medichnoyi osviti [Improving the quality of higher medical education]*. *Medichna osvita*, 2020. Retrieved from: https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/med_osvita/article/download/11440/10845/4125+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=ua [in Ukrainian].

7. Kotova A. V. *Deyaki umovi organizatsiyi samostiinoyi roboti studentiv z angliis'koyi movi u vishchikh navchal'nikh zakladakh [Some conditions for organizing independent work of English students in higher education]*. *Pedagogika formuvannya tvorchoyi osobistosti u vishchii i zagal'noosvitnii shkolakh*, 2012, No. 24, pp. 361–365 [in Ukrainian].

8. Lyashenko I. V. *Formuvannya profesiinoyi motivatsiyi studentiv do uspishnoyi fahovoyi diyal'nosti [Formation of professional motivation of students to successful professional activity]*. *Narodna osvita*, 2013. Retrieved from: [in Ukrainian].

9. Maslou A. *Motivatsiya i lichnost [Motivation and personality]*. Sankt Petersburg, 2007, 352 p. [in Russian].